

kerkvorst het stuk gekocht heeft. Maar dan is er nog een vrij groot hiaat tussen Rembrandts aanbieding in 1639 en die verwerving. Er is slechts een tussenschakel: het schilderij is in het bezit geweest van Gerard Hoet II, de schilder en kunsthandelaar, die er een kopie van gemaakt heeft of heeft laten maken. Hij verkocht die aan de keurvorst van Hessen-Kassel. Zij is lang voor het origineel gehouden; eerst in de cat. van 1888 staat de vermelding: „Leinwand, 1.95 h., 2.61 br. Hauptinventar von 1749 nr. 834 erworben von Hoet. Von 1806—1815 in Paris. Das Original mit dem Datum 1636 befindet sich im Besitze des Grafen Schönborn zu Wien. Das hiesige Exemplar ist eine gute alte Copie”.

Naar de directeur van het Museum te Kassel mij mededeelde is deze kopie nu door oorlogsgeweld te gronde gegaan. Zij was met andere onbelangrijke stukken in het museum gebleven.

De volgende constructie is nu mogelijk. Na de dood van Constantijn Huygens III in 1704, woonde zijn moeder Suzanna Rijckaert in het Huygens-huis op het Plein, waar nog steeds de schilderijenverzameling van Constantijn I bewaard werd, als familie-eigendom. De mede-eigenaars waren toen de weduwe van Lodewijk, en Suzanna Huygens, wed. Doublet. De eerste was niet, de tweede zeer vermogend. In 1711 stierf Lodewijks' weduwe, in 1712 Suzanna Rijckaert; de enige zoon van Lodewijk, Constantijn IV had in 1708 zijn nichtje Philippine Doublet gehuwd en was dus in staat het grote huis te betrekken, maar hij bracht niet veel kapitaal aan en men zal toen een deel van het overgrootvaderlijk schilderijen bezit hebben opgeruimd. Het grote stuk van Rembrandt, dat toen zeker niet meer met de smaak strookte kwam daarvoor wel in aanmerking; bovendien stond het in de weg. Er was, beziet men de platte grond van het huis maar één plaats waar het „in sterk licht”, zoals Rembrandt geraden had, kon hangen. Nu had nog kort voor zijn dood Constantijn II het grote familieportret van de Hoefnagels door Pourbus (2.15 m breed) door ruil tegen zijn best Engels rijpaard van een Brusselse neef verworven, en Constantijn IV bracht een reeks familieportretten van de Teding van

Berkhouts mede; de „Ahnengalerie” telde voor onze patriciërs, waarom zou men er niet Rembrandts „gruwelijk” meesterstuk voor laten wijken?

De slimme Hoet wist het tweemaal — zij het eenmaal in kopie! — te plaats. Zo sluit de reeks toch aan!

¹⁾ Wij beschikken thans over een uitstekende vertaling door dr. A. H. Kan (A. Donker, 1946), beter dan de gedeeltelijke, welke dr. Worp indertijd in Oud-Holland 1891 publiceerde. Ook diens transcriptie van het Latijnse geheel is niet foutloos.

²⁾ Zie mijn Iconografie van Huygens en de zijnen.

³⁾ De tweede maal in het bekende onderschrift onder het portret van dominee Anslø, waarin de schildersnaam geen betekenis heeft.

Constantijn Huygens and Rembrandt

by H. E. van Gelder

A. *De Vita Propria*

In this book Huygens narrates that his father tried to impart to his children interest in and understanding of art. He closely followed his sons' progress in draughtsmanship.

The author does not share the doubt, repeatedly expressed during the 19th century, of Huygens' love of the art of painting; on the contrary, applying the criteria prevalent in Huygens' time and allowing for the circumstances under which he wrote, his insight into and judgment of art (in casu that of Rembrandt and Lievens) may be termed remarkably shrewd and acute. He is also perfectly aware of the development from Mannerism to Realism, from a conception of art with the accent on delineation and drawing to that favouring the effect of tone in painting. He recognizes the new currents in the art of landscape painting, praising Van Goyen and preferring Porcellis to Vroom.

B. *Huygens' poems*

Rembrandt's name occurs only twice in them; the references, without being derogatory, are merely casual. However, various other masters highly esteemed by Huygens received no more than a small poem or epitaph. Nor did Huygens devote a single line of poetry to Rubens, whom he admired.

C. Huygens and the "Blinding of Samson"

In 1639 Rembrandt probably presented Huygens with this picture. Since 1906 it has been in the Städelsches Kunstinstitut at Frankfurt am Main, originating from the Schönborn collection at Vienna (according to an engraving from 1760). Before 1746 it is not mentioned in the catalogues of the various castles of the Schönborns. In that year it was in the palace of the Bishop Elect at Würzburg, having probably been bought by Friedrich Carl von Schönborn, Bishop Elect since 1729. A former owner was Gerard Hoet II.

Constantijn Huygens I's entire collection remained as family property in his house at the Plein, The Hague, until after 1704. In 1708 Constantijn IV married his cousin Philippine Doublet and moved into the Huygens house. Since he did not bring in much capital it may have been decided to sell a number of his great-grandfather's paintings, including that by Rembrandt which was no longer in vogue. The family may have preferred to display Pourbus' large portrait of the Hoefnagels, acquired by Constantijn II. In this way the Rembrandt may have passed into the hands of Hoet, who sold a copy of it to Kassel (where it was destroyed during the war) and the original to Würzburg.

DE VROUW VAN GABRIEL METSU, ISABELLA DE WOLFF, GEBOORTIG VAN ENKHUIZEN

door B. J. A. Renckens en J. Duyvetter

I

Isabella de Wolff was een dochter van Wouter de Wolff en de schilderes Maria de Grebber, zuster van Pieter de Grebber. De ouders huwden voor Schepenen te Haarlem op 14 oktober 1629: Wouder de Wolff, j.m. van Utrecht, wonende tot Enckhuijsen, en Maria de Grebber, j.d. van Haarlem¹⁾. In akten van 9 maart en 8 mei 1649 wordt Maria weduwe genoemd²⁾. Metsu en Isabella lieten op 12 april 1658 te Amsterdam, waar de bruidegom reeds enige tijd woonde, de huwelijkse voorwaarden opstellen³⁾. Isabella overleefde haar man die in 1667 overleed vele

jaren. Tweemaal vinden we haar als weduwe vermeld, namelijk in 1685, en 1692 Zij blijkt naar haar geboortestad te zijn teruggekeerd⁴⁾.

Portretten, in de strikte zin, van Metsu en zijn vrouw vermelden zowel Moes in de Iconographia Batava als Hofstede de Groot in zijn *Kritisches Verzeichnis* (afb. 2 en 3). Enige malen verschijnt het echtpaar op genretaferelen, terwijl Metsu zich ook alleen afbeeldt of met een model in zijn atelier. Isabella is vooral duidelijk te herkennen op het fraaie „Liebespaar” te Dresden (afb. 1), dat 1661 is gedateerd (H. d. G. 169). Metsu plaatste zich en zijn vrouw niet in een genoeglijk samenzijn thuis maar in een herberg. De waardin houdt de rekening bij.

Ik vraag hier speciaal aandacht voor het mooi gecomponeerde en met uiterste zorg gedetailleerde kostuum dat Isabella draagt, een kostuum, dat in menige variant voorkwam in Noord-Holland boven het IJ. Afb. 4 geeft een detail weer van een schilderij van Herman Doncker, die in Enkhuizen verscheidene portretopdrachten uitvoerde, waarvan er twee nog ter plaatse aanwezig zijn (Stadhuis en Gereformeerd Weeshuis). Hier van en van andere voorbeelden⁵⁾ mag afgeleid worden, dat Isabella haar fraaie Westfriese, in casu Enkhuizense kostuum mee naar Amsterdam heeft genomen⁶⁾.

De heer J. Duyvetter, Hoofd van de afdeling Klederdrachten van het Nederlands Openluchtmuseum, was zo vriendelijk enige opmerkingen aangaande het besproken kostuum aan de mijne toe te voegen.

II

Het kostuum, dat Isabella de Wolff op bovengenoemd portret draagt, zou kunnen worden aangemerkt als „Enkhuizens”. Vergelijking met andere portretten, o.a. vrouwen uit Oudendijk, Wormer, Hensbroek, Benningbroek, Monnikendam en Goeree, die in de helaas verloren gegane collectie van 1550 portretten uit het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem (waarvan echter gelukkig nog fotografische afbeeldingen bestaan, naast twee copieën in het museum te Edam) doet echter de vraag rijzen of de toeschrijving niet